

Forfatter: Hjortø, Knud

Titel: Udrag fra Syner (Danske Klassikere)

Citation: Hjortø, Knud: "Syner", i Hjortø, Knud: *Syner*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2003, s. 139. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hjort_01-shoot-idm140211094276960/facsimile.pdf (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Syner

så ... og så. Der gives som eksempler på hans kunst en række absurde, til dels morsomme vendinger. Et forsøg på at blive en opfaldende borger mislykkes, og digteren bliver grebet af tvangstanker og hallucinationer, indtil kapitlet løber ud i hans reduktion til intet: dyndet ved verdens ende. Men er der puls i stoffet? Ruger ånden over kaos, som i begyndelsen af Bibelen? Men hvem fordri-ster sig til at udforske den ånd? Der slutter bogen – og en verdens skabelse står for døren, må man tro. Men stadig er der de to: den der udforsker, og den der udforskes, subjekt og objekt. Og det er den dualisme, som *Syner* ikke overvinder, som ikke kan overvin-des, selv om man streber efter det. Det lykkes ikke jeg'et i kærlig-hedens forening, eller i kunstens skabelse, for det er det reflekterende menneskes ulykke, at den seende og det sette aldrig skal bli-ve ét.

Hvad der begynder med fortællingen om den unge mand med kæreste og violin en sommerlig, sjællandsk lørdag aften, ender ved verdens ende efter i mange tonerarter at have gennemspillet be-vidsthedens og selvbevidsthedens problem. Og her er Hjortøs ikke alene – meget af den bedste modernistiske kunst har lige siden handlet om det.

4. Modtagelsen

Knud Hjortø skrev i 1914-15 i den omtalte erindringskitse »Lidt selvbiografi«, at *Syner* ved sin fremkomst »fået ubemærket til jor-dens«. Den blev dog anmeldt et par steder, bl.a. i *Nationaltidende* (28.11.1899), hvor forfatteren og kritikeren Albert Gnoitzmann noterer, at debutbogen nok er kaotisk, men dog røber stort talent, især i det komiske. Kierkegaard og Gustav Wied (et spojt par) drages ind til sammenligning. Men også Rabelais påkaldes – og tidens moderne litteratur. Det er egentlig en anmeldelse. Hjortø burde være glad for, især fordi han i skitsen 15 år senere skriver, at nok var det en meget væsentlig bog at skrive, men at det var en fejl at udgive den, for den manglede den professionelle distance, var for meget eruption, der selv ikke har bud til andre end patolo-gers. Hjortø synes altså, at han efter denne udgivelse skylder sine

mulige læsere en forklaring. Men han tilføjer, at han ikke var gal, da han skævede bogen, blot for privat.

Berlingske Tidendes anonyme anmeldelse (29.11.1899) indledes med det dictum, at »mere forvirret Bog mindes vi ikke længe at have læst«. Når til galskaben føjes den »mærkelige Retskrivning«, kan kritikeren ikke gøre andet end at overlade *Syner* til de få, der kan få mening i galskaben. Anderledes forstående er Sophus Claussen, der i en samlemeddelelse i *Illustreret Tidende* (28.1.1900) betegner *Syner* som en underlig bog, men han mener, at man må vente sig meget af »den Mand, der vil kende alle Kræfter og al Musik i Verdens».

Så er velkommen i digterlaget af en indviet mester fik Hjortø trods alt.

5. Temaer i forfatterskabet

Oluf Friis skriver i sin og Friis Johansens bog, *Knud Hjortø*, 1926, at dennes tre første bøger danner en optakt til det egentlige forfatterskab. Her præsenteres de emner og lokaliteter, der udfoldes i de senere, betydelige værker. Det drejer sig ud over *Syner* om *Hjemme fra ønen*, 1901 og *Knigt*, 1902. Den anden bog tager hjemstavns temaer op, inspireret af Johs. V. Jensens *Himmerlandsfolk*, 1898. Den lokale og fortrolige verden er her ramme om et kærlighedsdrama, hvor alle de færlige og eruptive sjælelige kræfter, som *Syner* bar vidne om, folder sig ud i drab og selvmord. Hjortø har selv udtrykt det sådan: »Hvor var det velgørende oven på den kosmiske svir at tumle med den velkendte lilleverden oppe fra Nordsjælland» (anført hos Friis og Johansen s. 21).

I *Knigt* skifter scenen til hovedstaden, hvor bondestudenten Henrik Stendal fører sig frem som meningsmager med en vis gennemslagskraft. Som en Johs. V. Jensensk vildmand fra det danske vilben gør han op med tidens lumre salonkultur for at få luftet ud – som bondepolitikerne året før ved systemskiftet drømte om.

I disse tre begynderbøger slår Hjortø en række temaer an, der forbindes og udviseles nærmere i den følgende, omfattende række af bøger. Stærkest og mest personligt står Hjortø indsiget i det